

Добове балансування як режим роботи газового ринку України

8 травня 2019 року

Що таке добове балансування

Добове балансування - це точне покриття попиту пропозицією протягом однієї доби. Відбувається воно за допомогою Інформаційної платформи добового балансування, створеної оператором ГТС України – АТ «Укртрансгаз». Платформа представляє собою програмне середовище на базі SAP NetWeaver, де замовники послуг транспортування подають свої заявки на наступну добу, а «Укртрансгаз» (УТГ) вирівнює небаланси замовників. Іншими словами, за допомогою платформи «Укртрансгаз» щодобово урівноважує попит та пропозицію на ринку газу в Україні. Також на сайті оператора присутній сервіс, де кожний споживач за допомогою свого EIC-коду¹ може перевірити наявність свого постачальника та перевірити, чи не знаходиться він у списку на відключення від мережі. Це допоможе споживачам газу уникнути помилкових чи безпідставних відключень, унеможливить маніпулювання інформацією².

Крім того, це один із кроків, передбачених в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, що дозволить європейським енергетичним компаніям працювати на українському ринку за тими ж правилами, за якими вони працюють у ЄС.

1 Унікальний 16-значний ідентифікаційний код, який присвоюється кожному суб'єкту на ринку газу; його можна знайти в платіжках за газ та договорах на розподіл природного газу.
2 <http://utg.ua/utg/media/news/2019/03/ukraine-gas-market-switched-to-daily-balancing.html>

Добове балансування допоможе зробити ринок природного газу більш прозорим та конкурентним. «Укртрансгаз» заявляє, що перехід на добове балансування уніфікує його роботу як оператора ГТС України з операторами країн Європи.

«Укртрансгаз» однією з переваг платформи називає перехід від паперового до електронного документообігу між учасниками газового ринку. Це дозволить зменшити час на опрацювання номінацій. Також це можливість щодобово фіксувати вхід-вихід газу з ГТС, що дозволить формувати більш чітку звітність та портфоліо кожного замовника послуг транспортування разом з його споживачами. За повідомленням «Укртрансгазу», платформа «дозволяє Оператору ГТС бачити статус небалансів замовників послуг транспортування газу, контролювати достатній рівень фінансового забезпечення за кожною номінацією, а отже здійснювати оцінку власних операційних витрат і прогнозувати можливі збитки»³.

Якими є перші підсумки добового балансування

Дату запуску добового балансування перенесли тричі, та 1 березня 2019 року платформа запрацювала завдяки спільним зусиллям НКРЕКП, «Укртрансгазу» та учасників ринку.

З початку 2019 року оператор ГТС щотижня звітує регулятору про роботу Інформаційної платформи.

За 10 днів роботи в режимі добового балансування обсяг проданого та купленого газу склав 1 млрд 387 млн куб м. Таким чином, середньодобовий обсяг було зафіксовано на рівні 138,7 млн куб м⁴.

3 Там само

4 <http://utg.ua/utg/media/news/2019/03/13-03-2019-dobovij-obsyag-kupivli-prodazhu-gazu-v-ukrani-skladae-140-mln-kub-m.html>

Добове балансування

як режим роботи газового ринку України

За оцінкою «Укртрансгазу» результатів роботи платформи за березень - перший місяць добового балансування, - точність розрахунків позитивних (241 млн куб. м) і негативних (336 млн куб. м) небалансів зростає у 6 разів⁵. Для порівняння, у січні кумулятивний небаланс складав 2,87 млрд куб м (негативний) та 2,33 млрд куб м (позитивний)⁶.

Проте запуск платформи не відбувся без складних дискусій. Вже 2 березня «Укртрансгаз» офіційно звернувся до НКРЕКП з проханням провести медіацію між учасниками ринку стосовно добового балансування⁷. У листі йдеться про те, що учасники ринку (наводиться посилання на заяву групи «Регіональна газова компанія» у ЗМІ⁸) оприлюднюють велику кількість заяв, які - на думку «Укртрансгазу» - мали маніпулятивний характер та були покликані саботувати перехід на добуве балансування.

Натомість НКРЕКП запланувала перевірки 30 облгазів в режимі добового балансування (про це заявила голова НКРЕКП О. Кривенко у дописі в Facebook⁹) за зверненням «Укртрансгазу». Раніше голова «Нафтогазу» А. Коболев¹⁰ заявляв про зафіксовані у платформі факти перепродажу «соціального» газу комерційним компаніям.

Основні недоліки, на які нарікали учасники ринку, можна згрупувати наступним чином:

- технічні проблеми Інформаційної системи добового балансування - трейдери заявляли, що існують проблеми з некоректним відображенням інформації на платформі¹¹;

- недоступність використання цифрового підпису оператором ГТС - учасники ринку заявляли, що це є порушенням Кодексу ГТС, і без електронного підпису оператор ГТС може змінювати дані, внесені учасниками ринку і відслідкувати ці зміни буде неможливо¹²;

- неможливість бачити у системі взаємовідносини постачальників і споживачів, зокрема листування про розірвання договорів¹³;

- розрахунок небалансів. Видання mind.ua провело опитування 20 учасників ринку і вони нарікають на систему розрахунків за небаланси: «В умовах добового балансування, якщо у трейдера в номінації за підсумком дня залишився надлишок – нереалізований обсяг ресурсу, то «Укртрансгаз» автоматично викупує його за заниженою ціною, яка розраховується як «базова ціна мінус 10%». Якщо ж у трейдера виникає дефіцит газу (клієнт спожив більше, ніж підтверджено в номінації), то «Укртрансгаз» автоматично продає відсутній обсяг за завищеною вартістю «базова ціна плюс 10%»¹⁴;

- нарікання на зростання адміністративного навантаження: «Кожен день треба не просто підтверджувати номінації, а й відстежувати їх у системі. Раптом не пройде якесь підтвердження? Ми тепер повинні сім днів на тиждень, без вихідних, усе контролювати»¹⁵. Такий формат роботи збільшує операційні ризики, що на думку учасників ринку може збільшувати ціну на газ¹⁶.

Попри багато технічних та організаційних помилок, можна вважати, що запуск інформаційної платформи відбувся вдало. За місяць роботи платформи технічні помилки усунуті, а «Укртрансгаз» провів ряд навчальних зустрічей з учасниками ринку задля покращення роботи саме з їхньої сторони¹⁷. За результатами пере-

5 <http://utg.ua/utg/media/news/2019/04/ukrtransgaz-pidbyv-pidsumky-pershogo-misiaciya-roboty-v-dobovomu-balansuvanni.html>

6 <https://eba.com.ua/uchasnyky-rynku-pidbyly-pidsumky-pershogo-misyatsya-dobovogo-balansuvannya-na-rynku-gazu/>

7 <http://utg.ua/utg/media/news/2019/03/ukrtransgaz-zvertat-sya-do-nkrekp-02-02-2019.html>

8 <http://reform.energy/analitics/rgk-informatsionnaya-platforma-dlya-sutochnogo-balansirovaniya-ao-ukrtransgaz-funktsioniruet-s-nedopustimyimi-oshibkami-10692>

9 <https://www.facebook.com/Ok.Kryvenko/posts/259877081582098>

10 <http://reform.energy/news/nkreku-namerena-proverit-30-oblgazov-na-predmet-pereprodazhi-sotsialnogo-gaza-kommercheskim-predpriyatiyam-10812>

11 <http://utg.ua/utg/media/news/2019/03/siogodni-zustrily-sia-z-uchasnykamy-rynku-gazu-na-kruglomu-stoli-dobove-balansuvannya-rynku-gazu-v-ukraini.html>

12 <https://www.epravda.com.ua/press/2019/03/14/646083/>

13 <https://expro.com.ua/zahodi/kruglii-stl-dobove-balansuvannya-rynku-gazu-v-ukraini>

14 <https://mind.ua/publications/20194433-po-garyachih-slidah-4-golovni-problemi-dobovogo-balansuvannya-gazu>

15 Там само.

16 Там само.

17 <http://utg.ua/utg/media/news/2019/03/ukrtransgaz-zaplanu->

Добове балансування

як режим роботи газового ринку України

вірки «Укртрансгазу» з боку НКРЕКП в частині функціонування Інформаційної платформи оператора ГТС виявлено 5 розбіжностей з вимогами Кодексу ГТС¹⁸. Регулятор дав час до 20 травня для приведення роботи платформи у відповідність.

Слід зазначити, що суттєва частина регуляторної роботи з виправлення проблемних питань була здійснена за підсумками медіації «Укртрансгазу» та НКРЕКП з боку Секретаріату Енергетичного Співтовариства¹⁹.

Запуск балансуєчої платформи повністю себе виправдав, адже це більш ефективний інструмент контролю ринку та його учасників. Добове балансування зменшує корупційні ризики, оскільки дозволяє краще врегульовувати роботу ГТС і розподільних мереж, упереджувати маніпуляції даними про кількість доставленого і проданого споживачам газу, а «Укртрансгаз» буде краще контролювати газ на точках входу-виходу²⁰.

Величезним плюсом є те, що український газовий ринок починає «грати» за європейськими правилами – у тому ж режимі, що і ринок ЄС, що комфортніше для європейських компаній та значно прозоріше.

Що далі

Як зазначив «Укртрансгаз» у повідомленні за підсумками першого місяця роботи в режимі добового балансування, надалі планується «старт послуги замовлення через Інформаційну платформу потужностей на точках входу/виходу до ГТС (травень 2019 року), запуск торгових платформ (червень 2019 року) та запуск роботи Інформаційної платформи Оператора газосховищ України (червень 2019 року)»²¹. Паралельно оператор української ГТС очікує від НКРЕКП врегулювання питання несанкціонованих відборів, тоді як регулятор висунув свої вимоги до «Укртрансгазу» після нещодавньої перевірки.

Таким чином, діалог між оператором ГТС та учасниками ринку, а також медіація проблемних питань за участі НКРЕКП та експертів Секретаріату Енергетичного Співтовариства, має тривати.

vav-kalendar-zustrichei-z-uchasnykamy-gazovogo-rynku.html

¹⁸ <https://www.facebook.com/Ok.Kryvenko/posts/281898929379913>

¹⁹ <https://energy-community.org/news/Energy-Community-News/2019/03/01.html>

²⁰ <http://utg.ua/utg/media/news/2019/03/ukrtransgaz-zakryvatyme-akty-fizychnogo-balansuvannia-za-misiac-zgidno-danyh-informacinoi-platfomy.html>

²¹ <http://utg.ua/utg/media/news/2019/04/ukrtransgaz-pidbyv-pidsumky-pershogo-misiacia-roboty-v-dobovomu-balansuvanni.html>